

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ Ι: Ο σχεδιασμός του χώρου κατά την Αρχαιότητα

Στόχος

Η ύλη και διδακτική των παραδόσεων του μαθήματος προσαρμόζεται στις απαιτήσεις ενός σύγχρονου Τμήματος αρχιτεκτόνων, ανοιχτού στους πάσης φύσεως επαγγελματικούς, εκπαιδευτικούς, ερευνητικούς, πνευματικούς -εν γένει- προσανατολισμούς των μελών της διεθνούς αρχιτεκτονικής ακαδημαϊκής κοινότητας.

Ως προς τη συγκεκριμενοποίηση ορισμένων από τους ανωτέρω στόχους στο μάθημα γίνεται εισαγωγή στα εξής θέματα:

- Η σχέση της σύγχρονης αρχιτεκτονικής δράσης με τις πολιτικές των κρατών της Νοτιοανατολικής Μεσογείου στο πεδίο της Αρχαιολογίας. Εκ των πραγμάτων δίδεται ιδιαίτερη σημασία στην κατάδειξη της σχέσης κατασκευαστικής πρακτικής και κρατικής δράσης της νεοελληνικής πολιτείας που συνδέεται με την Αρχαιολογία (σωστικές και συστηματικές ανασκαφές, αναστηλώσεις, αναδείξεις και διαμορφώσεις αρχαιολογικών χώρων, αρχαιολογικά μουσεία, συμβατικές και ψηφιακές αναπαραστάσεις αρχαίων κτηρίων και χώρων).
- Η σχέση της μελέτης της Αρχαίας Ελληνικής Αρχιτεκτονικής με την ανακαίνιση κτηρίων Νεοκλασικής Αρχιτεκτονικής παγκοσμίως και τις μιμήσεις αρχαίων αρχιτεκτονικών μορφών.
- Εμβάθυνση στη μελέτη της αρχαίας αρχιτεκτονικής στα πεδία της Φιλοσοφίας, της Ιδεολογίας, της Πολιτικής ως προετοιμασίας για τη μελέτη και έρευνα της Αρχιτεκτονικής της Αναγέννησης, της Αστικής Επανάστασης και των πάσης φύσεως αναβιώσεων του Κλασικού.

Αντικείμενο

Πρώτο μέρος:

Ως προς το περιεχόμενο του μαθήματος: Ήδη, από το πρώτο μάθημα παρουσιάζονται -όχι με απορριπτική διάθεση- οι δύο βασικές «σχολές» διδασκαλίας της Αρχαίας Αρχιτεκτονικής: εκείνη που βασιζέται στην ανάπτυξη του γνωστικού αντικειμένου μέσα στον **χρόνο** (δηλαδή ως τυπική Ιστορία της Αρχιτεκτονικής) και αυτή που το πραγματεύεται μέσα στον **χώρο** (δηλαδή ως συμβατική Αρχαία Τοπογραφία). Κατά τη διδασκαλία οι δύο «σχολές» λαμβάνονται υπ' όψιν αλλά προτείνεται μία άλλη τρίτη διδακτική προσέγγιση του αρχαίου δομημένου χώρου, δηλαδή η πραγμάτευση κάθε αρχαίας κατασκευής ως δομής, δηλαδή, ως σύστημα αρχιτεκτονικών στοιχείων εκφερομένων με συγκεκριμένους όρους (: **Ορολογία**) τα οποία συντιθέμενα μεταξύ τους δημιουργούν αρχιτεκτονικούς τύπους κτηρίων (: **Τυπολογία**).

Από αυτήν την Τρίτη Σχολή που πρεσβεύουμε απορρέει το πρώτο στενό, γνωστικό περιεχόμενο του μαθήματος, η γραμματική μιας γλώσσας, πρωτίτως η «γραμματική» της Αρχαίας Ελληνικής Αρχιτεκτονικής όπως αυτή αρθρώνεται πάνω σε μιά στοιχειώδη επαγωγική βάση πραγμάτευσης των επι μέρους στοιχείων -κατ'αρχάς- του αρχαίου ελληνικού ναού ως κατασκευής: θεμελίωση, υποδομή, φέροντα στοιχεία, κίνες και τοιχοδομία, ρυθμοί, θριγκός, ορόφωση, στέγαση, κέραμος, *κόσμος*, υλικά και τεχνικές κατασκευής, τύποι ναών.

Δεύτερο μέρος:

Η κατάκτηση της «γραμματικής» της Κλασικής Αρχαιολογίας ως γνώσεως είναι ενδιάμεσος στόχος, όχι τελικός. Συνυφαίνεται κυρίως με μιά δεύτερη, πιά συνθετική επιδίωξη: την εμπέδωση του «συντακτικού» της εν λόγω γλώσσας, δηλαδή της πραγμάτευσης του θέματος του σχεδιασμού του χώρου κατά την Αρχαιότητα.

Ως προς αυτόν τον στόχο προκύπτει το δεύτερο κεφάλαιο του περιεχομένου του μαθήματος στο οποίο είναι πραγματεύσιμα τα εξής θέματα:

- . Παράγοντες που επιρρεάζουν τη σύλληψη του αρχιτεκτονήματος από τον αρχιτέκτονα του Ελληνορωμαϊκού Κόσμου.
- . Παράμετροι που επιρρεάζουν τη διαδικασία σχεδιασμού του χώρου κατά την Αρχαιότητα.
- . Η εικονοποίηση του κτηρίου πριν τη κατασκευή: μια απάντηση στο ερώτημα «υπάρχει σχέδιο του κτηρίου κατά την ελληνική Αρχαιότητα ή η συγγραφή υποκαθιστά το σχέδιο;».

Όμως κι αυτός, ο δεύτερος στόχος είναι ενδιάμεσος. Οι τελικοί στόχοι του μαθήματος είναι ερμηνευτικού περιεχομένου. Δηλαδή εστιάζουμε:

- . στην ανάπτυξη των ερμηνευτικών ικανοτήτων του νέου αρχιτέκτονα με αντικείμενο την ερμηνεία του σχεδιασμού του δομημένου χώρου κατά την αρχαιότητα μέσα από την τριβή του στα αναγωγικά πεδία της Φιλοσοφίας, των (Θετικών) Επιστημών, της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και της Οικονομίας του αρχαίου κόσμου.
- . στην προετοιμασία του για τη συνάντησή του με το ιστορικό «μέλλον» του Κλασικού: την Αναγέννηση, το Μπαρόκ, τον Νεοκλασικισμό και -γιατί όχι; - το Μεταμοντέρνο. Πάντα αυτά, σε πλήρη σύγκριση με τον σύμμαχο του Κλασικού στο πεδίο της Φιλοσοφίας (Ορθολογισμός) και ταυτοχρόνως τον αντίπαλό του στο πεδίο της Ιστορίας: το Μοντέρνο.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Πρώτο μέρος:

R. Ginouvès, *Dictionnaire méthodique de l'architecture grecque et romaine* II, Paris-Roma 1992.

R. Ginouvès, *Dictionnaire méthodique de l'architecture grecque et romaine* III, Paris-Roma 1998.

R. Ginouvès - R. Martin, *Dictionnaire méthodique de l'architecture grecque et romaine* I, Paris-Roma 1985.

M.-C. Hellmann, *L'architecture grecque, 1. Les principes de la construction*, Paris 2002.

W. Müller-Wiener, *Griechisches Bauwesen in der Antike*, München 1988, μετάφραση στη Νεοελληνική Μπάμπαρα Σμιτ-Δούνα: *Η Αρχιτεκτονική στην Αρχαία Ελλάδα*, Θεσσαλονίκη 1995.

A. Ορλάνδος, *Τα υλικά δομής των αρχαίων Ελλήνων και οι τρόποι εφαρμογής αυτών κατά τους συγγραφείς, τας επιγραφάς και τα μνημεία*, Αθήναι 1994, 2^η έκδοση.

Δεύτερο μέρος:

J.J. Coulton, *Ancient Greek architects at work: problems of structure and design*, Ithaca, N.Y. 1977.

J.P. Heisel, *Antike Bauzeichnungen*, Darmstadt 1993.

J. Ito, *Theory and practice of site planning in classical sanctuaries*, Fukuoka 2002.

J.R. Senseney, *The art of building in the classical world: vision, craftsmanship, and linear perspective in Greek and Roman architecture*, Cambridge 2011.